

VENDIM
Nr.16, datë 8.6.2006

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Gjergj Sauli	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Alfred Karamuço	Anëtar i “ “
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kristofor Peçi	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Vjollca Meçaj	Anëtare e “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “

me sekretare Arbenka Lalica, në datë 21.03.2006, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen me nr.23 Akti që i përket:

KËRKUESI: SHPËTIM NGJELINA, përfaqësuar nga avokati Maksim Haxhia, me prokurë.

SUBJEKTI I INTERESUAR: PROKURORIA E PËRGJITHSHME, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi si antikushtetues i vendimit nr.531, datë 15.10.2003 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 31/c, 33/1, 42, 131/f, 134/g të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë.

Kërkuesi ka parashtruar këto shkaqe për shfuqizimin si antikushtetues të vendimit të mësipërm:

- Gjykimi në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë është zhvilluar pa pjesëmarrjen e avokatëve, gjë që ka sjellë mohimin e së drejtës kushtetuese për t’u mbrojtur, parashikuar në nenin 31/c të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë;

- Mungesa e mbrojtjes, ka ndikuar drejtpërsëdrejti në objektivitetin e gjykimit të zhvilluar në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Xhezair Zaganjori, përfaqësuesin e kërkuesit dhe shqyrtoi çështjen në tërësi;

VËREN:

Me vendimin nr.15, datë 3.02.2003 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Gjirokastrë, kërkuesi është deklaruar fajtor për veprat penale të “Armëmbajtjes pa leje” e “Prodhimit, shitjes dhe mbajtjes së narkotikëve”, dhe në bazë të neneve 278/2, 283/1 dhe 55 të Kodit Penal, është dënuar me 6 vjet burgim.

Mbi ankimin e kërkuesit, Gjykata e Apelit Gjirokastrë, me vendimin nr.31, datë 26.03.2003 ka vendosur prishjen e vendimit të mësipërm, pushimin e çështjes penale në ngarkim të të pandehurit Shpëtim Ngjelina dhe lirim të menjëhershëm nga paraburgimi.

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.531, datë 15.10.2003 ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të dhënë nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Gjirokastrë. Në këtë gjykim, rezulton të mos ketë marrë pjesë as i pandehuri dhe as mbrojtësi i tij, por vetëm prokurori, i cili kishte paraqitur edhe rekursin kundër vendimit të dhënë nga gjykata e apelit. Megjithatë, në dosje ndodhet një dëftesë e komunikimit të rekursit drejtuar Gjykatës së Lartë, e cila është nënshkruar nga vëllai i të gjykuarit Shpëtim Ngjelina.

Në kërkesën drejtuar Gjykatës Kushtetuese, pretendohet se në gjykimin e zhvilluar në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë është cenuar rëndë e drejta për proces të rregullt ligjor në kuptimin

kushtetues, prandaj vendimi i marrë prej asaj gjykate duhet të shfuqizohet si antikushtetues. Sipas kërkesit, parregullsia e procesit të zhvilluar në Gjykatën e Lartë qëndron kryesisht në mohimin e së drejtës së mbrojtjes, duke mos iu dhënë mundësia të përfaqësohet me ndihmën e një mbrojtësi ligjor. Ai thekson se një gjë e tillë, është rrjedhojë e mosdijenisë së tij për rekursin dhe ditën e gjykimit të çështjes në këtë gjykatë.

Duke pasur parasysh materialet e dosjes gjyqësore, si dhe jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese në zbatim të standardeve të procesit të rregullt ligjor në kuptim të neneve 42 dhe 131/f të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, si dhe të nenit 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, vlerësohet se pretendimi i kërkesit është i drejtë.

Gjykata Kushtetuese thekson se veçanërisht në procesin penal, barazia e armëve, kontradiktoriteti dhe lidhur ngushtë me këto, mbrojtja e të pandehurit, garantuar shprehimisht në nenin 31 të Kushtetutës dhe nenin 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, përbëjnë në vetvete elementet më të qenësishme e thelbësore të procesit të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues. Prandaj, për respektimin e këtyre parimeve, gjykata duhet të përmbushë me rigorozitet një sërë detyrimesh, mes të cilave, sipas rastit, rëndësi të veçantë paraqet edhe njoftimi i të pandehurit apo mbrojtësit të tij ligjor për akuzën, ankimin, rekursin, ditën dhe vendin e gjykimit të çështjes etj. Synim kryesor është realizimi i një debati real ndërmjet akuzës dhe mbrojtjes, gjë që ndikon pozitivisht dhe në mënyrë të drejtpërdrejtë në zbulimin e së vërtetës dhe dhënien e drejtësisë nga gjykata me objektivitet e paanësi. Këto kërkesa kushtetuese e ligjore janë në funksion të mbrojtjes sa më efektive të të pandehurit, pasi përballë tij qëndron vetë shteti, i përfaqësuar në procesin penal nga prokurori që paraqet dhe mbron akuzën kundër tij. Është detyrë e shtetit që të marrë masat e duhura për të garantuar pjesëmarrjen në procesin penal të personit të akuzuar ose mbrojtësit ligjor, qoftë edhe atij të caktuar kryesisht.

Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut ka theksuar disa herë se kërkesat e mësipërme duhet të respektohen jo vetëm në shkallën e parë, por edhe në shkallët e tjera të gjykimit, veçanërisht në rastet kur në këto gjykime parashikohet edhe zhvillimi i debatit me gojë.¹

Mbi këtë bazë, Gjykata Kushtetuese konfirmon që në gjykimet penale të shkallës së parë dhe në apel, pra aty ku çështja shqyrtohet në fakt dhe në ligj, pjesëmarrja e të pandehurit ose e mbrojtësit ligjor të tij është në çdo rast e detyrueshme. Mungesa e të pandehurit apo avokatit të tij, do të çonte sipas rastit në shtyrjen e seancës gjyqësore ose në caktimin e një mbrojtësi kryesisht.²

Respektimi i këtyre standardeve në gjykimin që zhvillon Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk mund të jetë gjithnjë i njëjtë. Padyshim që këtu merren në konsideratë veçoritë dhe natyra e gjykimit në Gjykatën e Lartë, shqyrtimi i së cilës përqendrohet kryesisht në çështje ligjore, në mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe procedural nga gjykatat e nivelit më të ulët. Pikërisht për këtë arsye, realizimi i mbrojtjes së personit të akuzuar në seancën gjyqësore që mund të zhvillohet në këtë gjykatë bëhet vetëm nga mbrojtësi ligjor i tij. Një mbrojtje e tillë është në interes të të pandehurit dhe të dhënies së drejtësisë në përgjithësi, për të cilën një rol tepër të veçantë Kushtetuta i ngarkon pikërisht Gjykatës së Lartë.³ Prandaj edhe në këtë rast, në funksion të garantimit të kësaj mbrojtjeje, sipas Kodit të Procedurës Penale, ndër të tjera duhet të bëhet njoftimi i palëve, me qëllim që personit të akuzuar të mund t'i realizohet një mbrojtje sa më efektive dhe në këtë shkallë gjykimi.

Në ndryshim nga gjykimi që zhvillohet në shkallën e parë dhe në apel, mospjesëmarrja e mbrojtësit të të gjykuarit në Gjykatën e Lartë edhe pas bërjes së rregullt të njoftimeve respektive, nuk do të përbënte gjithnjë proces të parregullt në kuptimin kushtetues. Por, nëse “interesat e drejtësisë” do ta kërkonin një gjë të tillë, atëherë mbrojtja e personit të akuzuar, qoftë edhe kryesisht, në kuptim të nenit 6/3c të Konventës, do të ishte mëse e nevojshme edhe në këtë shkallë të gjykimit.⁴ Në këtë kuptim, Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut ka vënë në dukje se në funksion të mbrojtjes së të pandehurit, kur vlerësohet se ekziston interesi i drejtësisë në kuptim të nenit 6/3 shkronja “c” të Konventës, gjykata nuk mund të mjaftohet të ofrojë ndihmë ligjore vetëm nëse personi i akuzuar nuk ka mjete të mjaftueshme financiare për një gjë të tillë, por edhe ta caktojë atë vetë kryesisht, “...sepse avokati zyrtar mund të vdesë, të sëmuret rëndë, të ketë një problem tjetër ose t'i shmanget detyrës. Në

¹ Shih ndër të tjera çështjen Alimena kundër Italisë, në A.195-D, dt.19.02.1991, cituar në vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.19/2003.

² Shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.33/2003.

³ Shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.25/2003.

⁴ Shih Pakelli kundër Gjermanisë në “Për një rend publik European”, Tiranë 2001, fq.816.

rast se autoritetet vihen në dijeni për këtë, ato duhet ta zëvendësojnë, ose ta detyrojnë të kryejë detyrën ... Të bësh interpretim kufizues..., do të thotë të arrish në rezultate të paarsyeshme, të papajtueshme me atë që thotë shkronja “c” si dhe me logjikën e nenit 6 në tërësi; pra ndihma juridike ... rrezikon të mbetet një fjalë boshe.”⁵

Vlerësimi, nëse ndodhemi para interesit të drejtësisë ose jo në gjykimin që do të zhvillohet në Gjykatën e Lartë, varet sipas rastit nga natyra e çështjes, nga subjekti që ka paraqitur rekursin dhe kompleksiteti apo vështirësia e problemeve ligjore të parashtruara në të, nga lloji dhe masa e dënimit që rrezikon të jepet ndaj të akuzuarit në krahasim me vendimet e dhëna nga gjykatat më të ulëta, etj. Ajo varet gjithashtu edhe nga vendi, roli dhe detyrat që kryen një gjykatë e tillë në çdo vend të veçantë. Në këtë kuadër, theksohet se ndihma ligjore është veçanërisht e rëndësishme në vendet ku e drejta e aksesit në këto gjykata mund të realizohet vetëm nëpërmjet avokatit mbrojtës⁶ ose legjislacioni procedural respektiv nuk parashikon mundësinë e kundërrekursit nga ana e palës kundërshtare.

Përsa më sipër, Gjykata Kushtetuese vlerëson se interesat e drejtësisë kërkojnë detyrimisht realizimin e mbrojtjes, qoftë edhe me avokat të caktuar kryesisht, të të akuzuarit që gjykohet nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë mbi bazën e rekursit të paraqitur nga prokurori, në të cilin, ndër të tjera, kërkohet një rëndim i dukshëm i pozitës së tij, në krahasim me vendimin e dhënë për këtë çështje nga gjykata e apelit.⁷

Në rastin në shqyrtim, kërkuesit një e drejtë e tillë nuk i është garantuar në Gjykatën e Lartë. Gjykata e apelit ka vendosur pushimin e çështjes dhe lirin e tij të menjëhershëm nga paraburgimi. Në gjykimin që ka zhvilluar pas rreth 7 muajsh Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë mbi bazën e rekursit të prokurorit, nuk ka marrë pjesë as i pandehuri dhe as mbrojtësi i tij. Ky kolegji praktikisht ka vlerësuar vetëm pretendimet e prokurorit të paraqitura në rekurs dhe në seancë, në të cilat është kërkuar deklarimi fajtor dhe dënimi me burgim i të pandehurit. Pala e akuzuar, konkretisht mbrojtja e saj, nuk ka pasur mundësi të shprehet për asnjë nga këto pretendime. Në këto kushte, qartazi, nuk është respektuar parimi i barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, e për pasojë është cenuar rëndë e drejta e mbrojtjes së kërkuesit.

Gjykata Kushtetuese çmon se përputhja me kërkesat e procesit të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues, të garantuara në nenet 31/1, 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë duhej të kishte verifikuar arsyet e mosparaqitjes dhe më pas, në funksion të këtij verifikimi, duhej të kishte vendosur shtyrjen e seancës gjyqësore ose edhe mbrojtjen e kërkuesit me avokat të caktuar kryesisht.

Pretendimi tjetër i kërkuesit për mungesë të objektivitetit në shqyrtimin e çështjes nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk mund të analizohet hollësisht, pasi vetë kërkuesi e arsyeton këtë si pasojë e cenimit të së drejtës së mbrojtjes në gjykim, gjë që pranohet nga ana e kësaj gjykate.

Si përfundim, Gjykata Kushtetuese arrin në konkluzionin se procesi në ngarkim të kërkuesit i zhvilluar në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë, ka qenë i parregullt në këndvështrimin kushtetues.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131 shkronja “f” dhe 134/1 shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr.8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,

VENDOSI:

- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të vendimit nr.531, datë 15.10.2003 të

⁵ Shih Artico kundër Italisë në “Për një rend publik European”, Tiranë 2001, fq.805. Pikërisht mbi këtë bazë konkludohet se z.Artico nuk i ishte siguruar mbrojtje efektive në Gjykatën e Kasacionit, gjë që kishte dëmtuar realisht të akuzuarin.

⁶ Shih RD kundër Polonisë, Vendimi datë 18.03.2002, paragrafi 50,51.

⁷ Shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.21, dt.20.09.2005; nr.23, dt.13.10.2005 dhe nr.24, dt.26.10.2005.

Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë.

- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi me botimin në Fletoren Zyrtare.